

eski Osmanlı Türkçesi, Çekçe - Slovakça ile Türkçe arasındaki münasebetler, Türkçe'den bu dillere geçen kelimeler ve Osmanlı hâkimiyeti döneminde Slovakya'daki Osmanlı idaresinde kullanılan Slovakça isimler hakkındadır. Ayrıca Türk edebiyatı tarihi üzerine dersler veren ve Çek-Slovak folklorundaki Türk tesirlerine dair bir çalışma yapan Blaškovic'sin en büyük arzusu geniş halk kitlelerini Türk kültüründen haberdar etmektir. Bu amaçla yazdığı çeşitli makalelerin yanında Türk edebiyatından tercümelemler de yaptı. Modern Türk şair ve romancılarından başka Tercüman Mahmud'un *Târîh-i Üngürus* adlı Macar tarihini çevirdi (*A Magyarok története*, Budapest 1982). Türk Dil Kurumu'nun fahri üyesi olan (1957) Blaškovic's'e Türkiye Cumhuriyeti hükümeti tarafından da ilmi ve kültürel çalışmalarından dolayı 1975'te şeref beğeri verilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

V. Kopčan, "Zum sebzing Geburtstag von Jozef Blaškovič", *AAS Bratislava*, XVI (1980), s. 9-18; a.m.f., *Ar.O.*, LIII (1985), s. 365-368.

V. KOPČAN

BLOCHET, Gabriel-Joseph Edgard

(1870-1937)

Fransız şarkiyatçısı.

12 Aralık 1870'te Bourges'te doğdu. İyi bir öğrenim gördü. Ecole des Langues Orientales'de Arapça, Farsça, Türkçe ve Hintçe öğrendi. Daha sonra Ecole Pratique des Hautes Etudes'ü bitirdi. 1895'te Bibliothèque Nationale'in yazmalar bölümünde göreve başladı. Bütün meslekî hayatı önemli kataloglar hazırladığı bu kütüphanede geçti. 1928'de Légion d'Honneur nişanı aldı. 1929'da müdür yardımcısı oldu. 1935'te emekliye ayrıldı ve 5 Eylül 1937'de Paris'te öldü.

Fransa'da XX. yüzyılın başında yetişen değerli şarkiyatçılar nesli içinde müstesna bir yere sahip olan Blochet'nin akademik kariyerde değil kütüphanecilik kolunda ilerlediği görülmektedir. Kıymetli notları ile pek çok Doğu eserini zenginleştiren tanınmış araştırmacı Charles Scheffer'in evrakı üzerinde çalıştı ve onun İran kültürüne ait yazmalarının katologunu henüz otuz yaşında iken yaptı (*Catalogue des manuscrits persans de la Collection Scheffer*, Paris 1900). *Revue de l'Orient Chretien* adlı dergide vesika neşretti ve Türk âlemine dair bazı ori-

jinal makaleler de kaleme aldıktan sonra katalog çalışmalarını hızlandırdı. Bibliothèque Nationale'de bulunan Doğu yazmaları kataloglarının hazırlanmasında büyük emeği geçti ve Türkçe yazmalar katalogu (*Catalogue des manuscrits turcs*) 1932-1933 yıllarında iki cilt halinde yayımlandı. İlim dünyasında olağan üstü bir etki yapan bu katalog sayesinde Türk tarih, iktisat, kültür, edebiyat ve felsefesine ait ana kaynaklar ortaya çıktı ve bu alandaki yayınlar hız kazandı. Arap yazmaları 1925'te (*Catalogue des manuscrits arabes provenant des nouvelles acquisitions [1884-1924]*), İran yazmaları ise (*Catalogue de manuscrits persans*) dört cilt halinde 1905-1934 yılları arasında neşredildi. İlmî yönleri ağır basan bu düzenlemelerden başka özellikle sanat tarihçilerinin faydalandıkları minyatürlü yazmaların ilk düzenlemelerinden birini de Blochet başarmıştır (*Les enluminures des manuscrits orientaux Turcs, Arabes, Persans*, Paris 1926; *Les Peintures des manuscrits orientaux de la Bibliothèque Nationale*, Paris 1914-20).

Ana kaynaklara da inmeyi aynı başarı ile sürdüren Blochet Reşidüddin'in *Câmi'u't-tevârîh*'inin birinci cildinin ikinci cüzünü dipnot ve açıklamalarla neşretti (Leiden 1329/1911); ayrıca Reşidüddin ile *Câmi'u't-tevârîh*'e ve Moğol tarihiyle kaynaklarına dair *Introduction à l'Histoire des Mongols de Râchideddin*'i (Leyde-Londres 1910) yazdı. Makrizî'nin *Kitâbü's-Sülûk fi ma'rifeti düveli'l-mülûk*'ünü tarihi ve coğrafi notlarla Fransızca'ya tercüme etti (*Histoire de l'Égypte de Makrizi*, Paris 1908). İbnü'l-Adîm'in *Zübdetü'l-haleb*'inin bazı bölümlerini de çeviren Blochet ("L'Histoire d'Alep de Kamâladdin", *Revue de l'Orient latin*, Paris 1896, s. 509-565; [1897], s. 146-235; [1898], s. 37-107; [1899], s. 1-49), Mufaddal b. Ebû'l-Fezâil'in *en-Nehcû's-sedîd ve'd-dürü'l-Ferîd fî mâ ba'c de Târîhi İbni'l-Amîd* adlı eserini Fransızca tercümesiyle birlikte neşretti ("Histoire de Sultans Mamlouks", *Patrologia Orientalis*, XII [1919], s. 345-550; XIV [1920], s. 375-672; XX [1929], s. 1-270).

Blochét, İtalyan şairi Dante Alighieri'nin, *İlâhî Komedya* (*La Divina Commedia*) adlı eserinde geniş ölçüde İslâm felsefesinden faydalandığını ortaya koyduysa da (*Sources musulmans de la Divine Comédie*, Paris 1901) bu çalışması pek rağbet görmedi; bununla beraber fikirleri, bu konuda yazdığı eserle yankılar uyanıran Asin Palacios üzerinde tesir bıraktı.

BİBLİYOGRAFYA :

Necib el-Akiki, *el-Müsteşrihün*, Beyrut 1984, I, 244-245; Abdülkerim Cerbezédâr, *Ma'kâlât-ı 'Allâme Kazvinî*, Tahran 1983, II, 440-451; Rıza Nur, "Edgard Blochet", *Revue de Turcologie*, III/2, Alexandrie 1938, s. 320-324; A. Berthier, "Ancient fond de manuscrits turcs de Bibliothèque Nationale de Paris", *Bulletin de la Bibliothèque Nationale*, sy. 2 (1981), s. 78-95 (tercümesi: R. Yınanç, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XIV/25 [1981-82], s. 365-379); Francis Richard, "Blochet", *Elr.*, IV, 313-314.

MAHMUT H. ŞAKIROĞLU

BLUNT, Wilfrid Scawen

(1840-1922)

Büyük Britanya İmparatorluğu'na karşı müslüman sömürgelerin kurtuluş hareketlerini destekleyen İngiliz siyaset adamı ve şair.

İngiltere'nin Sussex bölgesinde doğdu. 1842'de babasını, 1853'te annesini kaybetti. 1857'de teyzesi onu memuriyet imtihanlarına hazırlanması için Londra'ya götürdü. 1858'de Fransızca'sını ilerletmesi için devlet tarafından Fransa'ya gönderildi. Dönüşünde diplomatik servis imtihanlarını kazandı ve atışe olarak tayini yapıldı. Bir buçuk yıl Atina'da kaldı; hastalanınca Frankfurt'a tayin edildi. Yeni görevine giderken İstanbul'a uğradı ve burada birkaç hafta kalarak Doğu ile ilk temasını kurmuş oldu. Bundan sonra görevi dolayısıyla 1869 yılına kadar Madrid, Paris, Buenos Aires ve Bern'de diplomat olarak bulundu. 1869'un sonlarında ünlü şair Lord Byron'un torunu Lady Anne Noel ile evlendi; iki ay sonra da memurluktan istifa etti. Karısıyla çıktığı Doğu Akdeniz ve Anadolu seyahati sırasında İstanbul'da iken zatürreye yakalandı ve burada bir süre tedavi gördü. Bu arada *Songs and Sonnets by Proteus* adlı şiir kitabı yayımlandı (London 1875). Bu tarihten sonraki on dört yılını siyasî çalışmalarla ve bu

Wilfrid
Scawen
Blunt

amaç için yaptığı seyahatlerle geçirdi. 1875-1879 arasında Mısır, Arabistan ve Hindistan'daki incelemeleri onun İngiltere'nin Doğu politikası hakkında ve sömürgeci idarelerin yerli halklara uyguladıkları baskılar konusunda bilinçlenmesini sağladı. 1881'de Cidde'de İslâm düşüncesini yakından tanıma fırsatı buldu. Kahire yakınlarında, içinde o bölgenin önemli bir şahsiyeti olan Şeyh Ubeyd'in kabrinin de bulunduğu on beş dönümlük bir araziyi satın aldı. Burada bir Arap gibi giyinerek ve Arapça konuşarak yaşamaya başladı ve büyük bir saygınlık kazanarak kabileler arasında çıkan çeşitli ihtilâflarda arabuluculuk yaptı. İngiltere'ye her gidişinde Mısır milliyetçiliğini savundu ve bu sırada *The Future of Islam* adlı önemli kitabını yayımladı (London 1882). 1883'te Kahire'de İngiliz işgaline karşı Mısır halkının yanında yer aldı; ancak izinsiz olarak hapishaneleri ziyaret etmesi ve açıkça Mısırlı'ları desteklemesi üzerine zamanın İngiliz Başbakanı Salisbury'nin emriyle üç yıl Mısır'a girmesi yasaklandı.

1885'te Londra'da Hindistan'daki İngiliz idaresinin baskı ve adaletsizliklerini anlattığı ve bağımsız Hindistan hükümeti tezini savunduğu *Ideas About India* adlı kitabını yayımladı. Aynı yılı takip eden seçimlerde parlamentoya girmek için İrlanda'dan aday oluyorsa da başarı kazanamadı. 1887'de bir mitingde yaptığı konuşmadan ötürü tutuklandı ve iki ay hapis yattı. 1889'dan sonra, bütün siyasî fikirlerine katılmamakla beraber İngiltere'nin Ortadoğu ve Hindistan'daki politikasına karşı çıkan ve kursosuz Arapça'sıyla Mısır'daki yerli halka kendini sevdiren eşiyile birlikte düzenli biçimde yazları Londra'da, kışları Kahire Şeyh Ubeyd'deki çiftliklerinde geçirmeye başladılar. Karısı Lady Anne

1917'de Mısır'da, kendisi de 1922'de İngiltere'de öldü. Vasiyeti üzerine dinî merasim yapılmaksızın Sussex'de Newbuildings Wood'a gömüldü.

Ortadoğu, Hindistan ve Türkiye'de seyahatler yapan ve incelemelerde bulunan Blunt, İslâm dünyasının o günkü meseleleri üzerine sadece eser vermekle kalmayıp Batı emperyalizmine karşı müslüman milletlerin yanında yer alarak bağımsızlık mücadelelerinde onları fiilen destekledi. Çalışmalarıyla Hindistan müslümanlarının takdir ve desteğini kazandı. Mısır'da Urâbî Paşa, Muhammed Abdüh ve Hidiv Abbas Hilmi gibi zamanın önemli şahsiyetleriyle dostluk kurdu. Osmanlı hâkimiyetine de karşıydı; bu yöndeki düşünceleriyle Arap milliyetçileri ve Abdurrahman el-Kevâkîbî üzerinde etkili oldu. Blunt aynı zamanda Osmanlı hilâfetine de karşıydı. Ona göre İslâm dünyasındaki durgunluk ve gerilemeden öncelikle Osmanlılar sorumlu idiler. Bu durumda her şeyden önce Arap toprakları Osmanlı idaresinden ayrılmalı ve hilâfet de Mekke veya Kahire'ye nakledilmeliydi. Blunt'ın hilâfet hakkındaki görüşleri açık bir şekilde kendi Katolik yetişme tarzının izlerini taşımaktadır. Zira Blunt'ın tahayyül ettiği halife bir çeşit mânevî lider, yani Katolik âlemindeki papa gibidir. Önce Kahire'de ve nihai olarak Mekke'de oturacak olan bu halife siyasî bir kimlik ve otoriteye sahip olmayacaktır. Halifenin güvenliği ise dünyada en fazla müslüman tebaaya sahip olan İngiltere tarafından sağlanacaktır. Ancak Blunt bu konuda İngiltere'de yoğun faaliyet ve kulislerde bulunmasına rağmen İngiliz hükümetinin güvenini ve desteğini kazanamadı ve fikirleri itibar görmedi.

Blunt'ın yukarıda zikredilenlerden başka diğer eserleri şunlardır: *A New Pil-*

grimage (London 1889); *Griselda* (London 1893); *Satan Absolved* (London - New York 1899); *In Vincilus* (London 1899); *The Secret History of the English Occupation of Egypt* (London 1907, 1969); *India Under Ripon* (London 1909); *Gordon at Khartoum* (London 1911); *The Land War in Ireland* (London 1912); *My Diaries* (I-II, London 1919-1920); *The Poetical Works A Complete Edition* (London 1914; New York 1923). Ayrıca eşi Lady Anne'in da gözlemlerini ve seyahat intibalarını dile getirdiği *The Bedauin Tribes of the Euphrates* (I-II, London 1879) ve *A Pilgrimage to Nejd* (I-II, London 1881) adlı iki eseri bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

British Authors of Nineteenth Century, New York 1936, s. 61; Edward W. Said, *Orientalism*, London 1978, s. 195-237; Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, II, 66; A. Hourani, *Europe and the Middle East*, California 1980, s. 86-104; E. Longford, *A Pilgrimage of Passion. The Life of Wilfrid Scawen Blunt*, London 1982; P. G. Elgood, "Blunt, Wilfrid Scawen", *Dictionary of National Biography*, Oxford 1966, II, 84-86; S. G. Haim, "Blunt and al-Kawâkîbî", *OM*, XXXV/3 (1955), s. 132-143; "Blunt, Wilfrid Scawen", *EBR*, III, 819.

KEMAL KAHRAMAN

BODRUM

Ege bölgesinde
Muğla iline bağlı ilçe merkezi.

Bodrum kelimesi, Anadolu'da hipodrom gibi büyük yapı kalıntıları olan antik şehir harabelerine Türkler tarafından verilen genel bir ad olup muhtemelen hipodromun kısaltılmış şeklidir. Anadolu'da XV-XIX. yüzyıllar arasında bu adla anılan antik şehirler İzmir'in batısında Seferihisar yakınlarındaki Theos, İzmir Selçuk'ta Efesos, Isparta'da Ağlasun yakınlarında Sagalassos, Burdur'da şimdiki Gölhisar yakınlarında Kybira, Adana Ceyhan'da Hemite köyü yakınlarında Kastabala'dır. Antik Halikarnassos üzerinde kurulu olan bugünkü Bodrum şehri ise Bodrum ismini günümüze kadar koruyan tek yer olma özelliğine sahiptir.

"Bodrum" kelimesi Pîrî Reis'in eserinde "بوطروم"; XVIII. yüzyıldan sonra "بودروم" veya "بودرم" imlâsıyla yazılmıştır. Bu adın XV. yüzyıl başlarında burada bir kale yaptıran Haçlılar tarafından Aziz Peter'e izâfetle verildiği ve zamanla Peteronium - Peterium ve Bodrum şekline dönüştüğü tarzında geçen yüzyıldan beri ileri sürülen görüşler Anado-

August 29, 1911
Netherlands Place
Forthway
Sussex.
Dear Browne,
I shall be delighted to see Dr. Rıza Tewfik if he can come down here, but I fear I cannot leave home as I am entertaining guests, or answering letters, also with my new book "Gordon at Khartoum" which is to be out Oct. 1. I still read much concerning it.
I hope you will let Rıza have the Persian article for "Çayir" if it is not troubling you too much. I fear this is

are looking very badly in that direction, or that Marocco will be repeated in Persia - Egypt is a noble head if ever there was one -
Yours very truly,
Wilfrid Scawen Blunt

Blunt'un
E. G. Browne'a
yazdığı
bir mektup
(Abdullah
Uçman özel
koleksiyonu)